

Довга Тетяна Яківна,
доктор педагогічних наук, професор
кафедри дошкільної та початкової
освіти
*Центральноукраїнський державний
педагогічний університет
імені Володимира Винниченка
м. Кропивницький, Україна*

САМОМЕНЕДЖМЕНТ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Зміни, що відбуваються в економічному, політичному та культурному житті, поставили українське суспільство перед необхідністю оновлення системи освіти. Сучасні реформи в освіті передбачають суттєві зміни у всіх його ланках, але, насамперед, потрібно вдосконалити навчання учнів у загальноосвітній школі та професійну підготовку майбутніх учителів у системі вищої педагогічної освіти.

Освітні установи в Україні потребують фахівців, «адаптованих до сучасних соціокультурних умов, здатних творчо працювати, приймати нестандартні рішення в ситуаціях ринкової конкуренції, уникати стереотипізації та шаблонів, засвоювати нові професійні ролі та функції, забезпечувати випереджуваність розвитку країни, реалізовувати освітні проєкти, витримувати конкуренцію на європейському та світовому ринку освітніх послуг тощо» [5, с. 1–2].

У процесі реформування освіти піднімається престиж педагогічної професії, відбувається переосмислення соціальної та професійної місії вчителя, зростає значення його управлінської функції. Вчитель Нової української школи має поєднати в собі професійні якості європейського рівня та найкращі риси української ментальності.

Творчому та відповідальному вчителю, який постійно працює над собою, відводиться першорядна роль у здійсненні вимог, висунутих Концепцією нової української школи. Йому надається академічна свобода (право самостійно будувати процес комунікації

з учнями, батьками, адміністрацією школи; облаштовувати здоров'язбережувальний освітній простір; організовувати освітній процес та керувати навчальною діяльністю учнів).

Особистість педагога стає багатограннішою, розширюється спектр його професійних функцій і рольових позицій: сучасний вчитель може виконувати в освітньому процесі ролі наставника, консультанта, коуча, тьютора, фасилітатора, репетитора, менеджера.

Як професійно мобільний фахівець, він має вільно володіти інформаційно-аналітичними та прогностичними вміннями, навичками самоосвітньої та творчої діяльності, прагнути особистісного та професійного самовдосконалення.

Як авторитетна людина та лідер, він здатний повести за собою, налагодити взаємини у дитячому та педагогічному колективі, організувати співпрацю з батьками, попередити конфлікти, вирішити складні педагогічні проблеми.

Як успішний вчитель, він «...може готувати власні авторські програми, власноруч вибирати підручники, методи, стратегії, способи та засоби навчання, активно висловлювати власну професійну думку» [2, с. 16].

Як менеджер освіти, він повинен знати основи педагогічного менеджменту (планування та організації навчання, розробки навчально-методичного забезпечення, оцінки якості освітнього процесу тощо) та самоменеджменту (планування власної діяльності, раціонального використання часу, оволодіння прийомами розумової праці тощо).). А для того, щоб вигідно презентувати себе, як особистість та професіонала, в умовах освітньої конкуренції, йому необхідно знати ази педагогічного маркетингу (діяльності, спрямованої на задоволення ринкових потреб з метою отримання прибутку) та егомаркетингу (діяльності з вивчення характеристик та якостей особистості, розробки програми просування особистості, налаштованої на успіх) [1, с. 77].

Самоменеджмент (self-management) (від англ. *self* – само, *management* – управління, організація) – це послідовне та цілеспрямоване використання ефективних методів, прийомів та

технологій самореалізації та саморозвитку особистістю свого творчого потенціалу. Мета самоменеджменту - максимально використовувати свої можливості, свідомо керувати ходом свого життя з урахуванням зовнішніх обставин, своєчасно вирішувати проблеми в особистому житті та на роботі. До основних функцій самоменеджменту відносять: постановку мети, планування, прийняття рішень, реалізацію планів, контроль, комунікацію та інформацію.

Дослідниця Л. Пермінова стверджує, що самоменеджмент у професійній діяльності педагога постає як набір управлінських впливів, спрямованих ним на себе як діяльного суб'єкта, з метою приведення своєї особистості у відповідний стан, необхідний для успішного здійснення педагогічної діяльності. Педагог як суб'єкт професійної діяльності з притаманним йому механізмом самоуправління постійно здійснює певний комплекс зусиль, які впорядковують і приводять у необхідний стан його активність як самодослідника, самопроєктувальника, самопрограміста, самоорганізатора та самоконтролера, що становить сутність педагогічного самоменеджменту [3, с. 146].

Важливими аспектами самоменеджменту особистості є раціональне використання часу, уникнення стресових ситуацій, коригування поведінки в стресових ситуаціях, вміння взаємодіяти з членами колективу, самопрезентація, отримання схвалення своїх дій від оточуючих, ефективне використання власних можливостей. Особливістю самоменеджменту є те, що людина – це суб'єкт і об'єкт управління одночасно.

Професійний стандарт «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», що діє в Україні з 2018 року, містить перелік трудових функцій фахівця, а саме: функція А – «Планування та здійснення освітнього процесу», функція Б – «Забезпечення та підтримка навчання, виховання та розвитку учнів в освітньому середовищі та сім'ї», функція В – «Створення освітнього середовища», функція Г – «Рефлексія та професійний саморозвиток», функція Д – «Проведення педагогічних досліджень», функція Е – «Надання методичної допомоги колегам з

питань навчання, розвитку, виховання та соціалізації молодших школярів», функція Ж – «Узагальнення власного педагогічного досвіду та його презентація педагогічної громадськості», функція З – «Оцінювання результатів роботи колег – вчителів початкової школи» [4].

Аналіз трудових функцій та компетентностей вчителя початкової школи, наведених у стандарті, дозволяє зробити висновок, що в них присутні елементи менеджменту та самоменеджменту, внаслідок чого майбутній педагог постає перед необхідністю оволодіння якостями менеджера, провідними функціями якого є планування та організація.

У зв'язку з цим ми вважаємо, що для майбутнього вчителя нової української школи, який прагне стати успішним та конкурентоспроможним, необхідне оволодіння самоменеджментом на етапі його професійної підготовки в закладі вищої освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Довга Т. Я. Самоменеджмент і егомаркетинг як предиктори професійно-педагогічної успішності. *Педагогічні науки: Зб. наук. праць*. Вип. LXXII. Том 2. Херсон: Видавничий дім «Гельветика». 2016. С. 76–80.

2. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої освіти / Міністерство освіти і науки України. –2016 [Електронний ресурс]. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>.

3. Пермінова, Л. А. Формування основ самоменеджменту майбутніх вчителів початкових класів. *Науковий вісник Ужгородського університету: Серія: Педагогіка. Соціальна робота* / гол. ред. І. В. Козубовська. Ужгород: Говерла, 2013. Вип. 26. С. 145–147.

4. Професійний стандарт «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти» [Електронний ресурс]: Наказ Міністерства соціальної політики України №1143 від 10 серпня 2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v1143732-18>.

5. Типова освітня програма організації і проведення підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладами післядипломної педагогічної освіти / Затв. Наказом МОН України від 15.01.2018 р. К.: ІМЗО, 2018. 18 с.

Загоруйко Наталія Павлівна

викладач кафедри фахових методик
та інноваційних технологій
у початковій школі

*Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини
м. Умань, Україна*

ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО РОБОТИ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Питання підготовки майбутніх учителів початкової школи, здатних компетентно вирішувати завдання фізичного виховання молодших школярів у різних організаційних формах є актуальним нині, адже наш час характеризується складними політичними, соціально-економічними й екологічними проблемами, котрі негативно впливають на здоров'я людини.

Відповідно до специфіки педагогічної діяльності вчителя початкових класів з фізичного виховання стан його готовності має свої професійні особливості. Більшість учителів початкових класів в організації фізичної культури вважає, що суттєвим елементом їхньої професійної майстерності є знання теорії і методики фізичного виховання, психології учня, володіння технікою фізичних вправ. [3]

Досліджуючи готовність учителя до проведення ефективних занять із фізкультури в початковій школі, науковці визначають, що готовність майбутнього вчителя до професійної діяльності проявляється у наявності в здобувача умінь аналізувати наслідки, позитивні надбання в організації спортивно-масових заходів з учнями початкової школи.

Оцінка рівнів готовності вчителя початкових класів до організації спортивно-масової роботи передбачає виокремлення